Cazul învățătorului Victor Popescu din Valea cu Apă, județul Gorj – erou din Primul Război Mondial – în lumina unor documente din anul 1917

Gabriel SARCINĂ[*]

Despre personalitatea învățătorului Victor Popescu din localitatea Valea cu Apă, comuna Fărcășești, județul Gorj s-a scris mult[1] și cu siguranță se va mai scrie. Mobilizat în Armata Română cu gradul de sublocotenent, odată cu intrarea României în Primul Război Mondial alături de Antanta, a avut neșansa de a fi încercuit de inamic împreună cu o parte din oamenii săi. A ales însă, lucru demn de un erou de legendă, să continue lupta în spatele inamicului, desigur având și acordul superiorilor săi.

În acest context el a format o „...mișcare de partizani în județele Gorj și Mehedinți" al cărei areal de acțiune – așa cum au susținut chiar autoritățile germane de ocupație de la aceea vreme – a cuprins localitățile „Valea cu Apă, Fărcășești, Raci, Bolboși, Borăscu, Grozești, Mențu din Dos, Covrigi, Strâmtu, Trestioara, Negomiru–Ursoaia, Drăgotești, Horăști". Între colaboratorii săi apropiați regăsim pe mai tinerii Ionel Prunescu și Ionel Popescu, ambii răpuși într-o ambuscadă lângă Rogojelu. „Bandei" conduse de Victor Popescu i s-au alăturat și foști soldați italieni și ruși evadați din diverse lagăre de prizonieri.

Reacția autorităților germane de ocupație nu a întârziat să se manifeste, astfel că „banda lui Victor Popescu" a fost monitorizată, urmărită și atacată iar toți cei care aveau cea mai mică legătură cu ea au fost anchetați sau arestați iar unora le-au fost arse chiar casele. Temerea cea mare a germanilor era că „...locuitorii [care] serbează pe Victor Popescu ca eroul națiunei" ar putea în orice moment să se revolte având în fruntea lor un asemenea lider.

Așa cum reiese și din documentele prezentate de noi „cea mai mare parte din depoziții [luate celor implicați în cazul Victor Popescu] au fost smulse prin constrângeri". Foarte mult au suferit și membrii familiei lui Victor Popescu, toți fiind supravegheați, anchetați sau ținuți în arest zile în șir. Ulterior, în urma unui

[*] Profesor de istorie la Liceul Tehnologic „Constantin Brâncuși" – Peștișani; e-mail: gabisarcina@gmail.com.

[1] vezi N. Bolocan, *Cei zece martiri executați la Turnu Severin. Episod dramatic din timpul ocupației germane*, Tip. Gutenberg, Timișoara, 1921; V. Cioica, *Victor Popescu*, în *Revista învățătorimii gorjene*, Tg. Jiu, Nr. 7-8/1930; L. Deaconu, *Locul luptelor de partizani din județele Gorj și Mehedinți în cadrul mișcării de rezistență a populației din teritoriul vremelnic ocupat în anii 1916-1918*, în *Historia*, Nr. II, Craiova, 1971; V. Cărăbiș, *Partizani români în primul război mondial. Victor Popescu*, în *Magazin istoric*, Nr. 7, București, 1972; V. Bobocescu, *Victor Popescu, haiduc partizan*, în *Gazeta Gorjului*, Tg. Jiu, An XX, Nr. 3257/17.X.1987, 3263/24.X.1987, 3269/31.X.1987, 3275/07.XI.1987, 3288/21.XI.1987 și 3293/28.XI.1987; D. Cauc, *Victor Popescu. Erou și învățător martir*, în *Terra Litua*, Tg. Jiu, Nr. 1/1997; Gh. Gorun și H. Gorun, *Mentalul colectiv despre eroismul învățătorului Victor Popescu*, în I. Costea, O. Ghitta, V. Orga, I. Pop (coord.), *Istoria culturii. Cultura istoriei*, Ed. Argonaut, Cluj Napoca, 2010.

simulacru de proces, au fost condamnate la moarte zece persoane[2], opt persoane au fost condamnate la muncă silnică sau închisoare, douăzeci de persoane au fost înaintate lagărului de prizonieri iar șase persoane au fost înaintate biroului de anunțare.

Referitor la cele 45 de documentele prezentate de noi, acestea păstrează autenticitatea, inclusiv prescurtările deoarece nu le-am adus modificări, toate intervențiile noastre au fost trecute între paranteze pătrate ([ ]). Totodată, nu le considerăm inedite deoarece au mai fost cercetate[3] și unele chiar publicate[4].

1. **1917, Mai 28, f. loc.**:

Domnule Brăescu

Am auzit că eștiu notar la Bolboși și că servești pe Unguri conștincios; bagă de samă că țara noastră n'a perit și eu sunt hotărât în calitatea mea de ofițer se-l distrug de pe pământ pe acel cel ce se arată lor servitor; eu te voi omorî dacă nu ții la națiunea română mai ales că eștiu funcționar român; și se știi că mai sunt doi pe care eu îi voi ridica din Bolboși cât de curând; nu uita că viața'ți este în cumpănă. Atât spun.

SubLtenent 28 Maiu 1917
V[ictor] P[opescu]

SJAN Gorj, fond Tribunalul Județean Gorj, dos. 257/1929, f. 1436, orig., rom.

2. **1917, Iunie 08, Broșteni (jud. Mehedinți)**:

Broșteni, 8 Iunie 1917

Circumscripția Comand[anturii] 22
către
Judecătoria comandanturei d. T.-Severin

La 5 iunie a fost înaintat Secției un document că în pădurea din Negomiru și Drăgotești se găsesc mai mulți prizonieri care umblă armați. Cercetările au fost numaidecât începute de mine. Am constatat că doi prizonieri ruși și doi italieni precum și un plutonier român Prunescu, sublocotenentul Victor Popescu, Sergentul Kaimanar Popescu din Costeni, [com.] Covrigii și civilul Nicolae Marcu din Drăgotești, toți complect echipați, au fost adăpostiți 2 sau 3 zile de Văduva Floarea[5] Ungureanu din Negomiru, cătunu Ursoaia. Floarea[6] Ungureanu întrebată despre adăpostirea oamenilor, declară că a dat mâncare în mai multe rânduri acestor oameni – dar cine sunt și de unde au venit nu știe. Adaugă numai că au părăsit casa ei la 1 Iunie 1917, au luat drumul spre Slivilești peste munți. Cercetând

[2] Despre cei zece martiri condamnați la moarte în afacerea V. Popescu, v. pe larg în D. Pupăză și I. Popescu-Brădiceni, *Cei zece martiri de la Drobeta Turnu Severin*, în *Litua. Studii și Cercetări*, XIX, Tg. Jiu, 2017, p. 396-403.

[3] SJAN Gorj, fond Tribunalul Județean Gorj, dos. 257/1929, opis: în intervalul de timp 1992 – oct. 2017 au fost șase persoane care au răsfoit aceste documente și nu numai.

[4] D. Neguleasa, *Victor Popescu. Documente*, în *Oltenia. Studii. Documente. Culegeri*, Seria a III-a, An II, Nr. 1-2, Craiova, 1998, p. 219-220. Este vorba despre doc. nr. 1.

[5] În orig.: „Flora”.

[6] Idem.

mai departe împreună cu Comandament din Raci (Gorj) am aflat că susnumiții au fost echipați cu armele care le strângeau de la locuitori.

Un rezultat precis o să înaintăm la timp.

ss. Weber, Plutonier

conf. cu originalul

Miculești 22.VI.17 ss. Egenolff, Sublocot.

Ibidem, f. 1061 vs.-1062 și 1119 vs.

3. **[1917], Iunie 11, Târgu Jiu**:

Târgu Jiu, 119-11; 6-11

Telegramă

către

Komandantura Districtului Mehedinți

Primarul din Dragotești, fugit de trei săptămâni, se află la postul de jandarmi din Urdari. În casa sa ar fi înnoptat hoți sub conducerea unui locotenent român cu barbă mare. Posturile noastre au ocupat Raci și Orzu la est de Trestioara, astăzi ora 8 dimineața. În Orzu prins patru oameni care oameni care știu unde se pitulă hoții. Rog a întreprinde cercetări în partea de west a Trestioarei și la Dragotești.

Komandantura Districtului Gorj

Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1077.

4. **[1917], Iunie 11, Drăgotești**:

Judecătoria Komandt. de Etapă 22 (Trestioara), Drăgotești

11 Iunie 1919[7]

Din ordinul D-lui Comandant al Komandanturei de Etapă T.-Severin s'au dus consilierul de justiție Weltzer și grefierul Weinert la Dragotești. Pe câmpia peste drum de prima casă s'a găsit un cadavru de sex masculin. A fost transportat într'o încăpere în casa primarului. Autopsia a fost făcută de Dr. Bencke.

Ca martori au fost ascultați:

1. Vasile Otys fruntaş din Reg. 4 Honvezi, de 33 ani, ortodox, declară: cadavrul ce ni se arată este al rezervistului Iozef Farade. În dimineața zilei de 9 Iunie am primit ordin să mergem de la Raci peste Bolboși și la Drăgotești. Era anunțat că tatăl primarului din Drăgotești a fost bătut de vagabonzi. Noi veneam risipiți de pe deal. Când am ajuns pe câmpie, oamenii patrulei mele, nu i'am putut vedea. Au căzut de pe dealul din fața noastră o mulțime de focuri, cred că au fost cel puțin 200. Am căutat adăpost într'un șanț. Când au început împușcăturile am fugit înapoi pe dealul de unde am venit. Întreaga patrulă era compusă din 14 oameni sub comanda caporalului Austro-Ungur. După deal s'au întâlnit 11 oameni ai patrulei, noi cei 11 am fost răniți. Doi oameni care au fost răniți au fugit mai departe, noi i'am întâlnit în comuna Bolboși. Răniții spuseseră că al 14 este mort. Dintre oamenii care au tras asupra noastră am văzut unul foarte bine, sta dupe un pom pe

[7] Este o greșeală a translatorului – cel mai probabil însă 1917 – deoarece în anul 1919, Primul Război Mondial era deja încheiat (!).

câmpie, era civil și purta o barbă mare neagră. În urma acestora mai veneau încă 7 oameni, pe care nu pot să'i descriu. Primul rănit, caporalul are umărul stâng împușcat, al doilea este rănit la piciorul drept. După cât știu au fost amândoi trimiși la spital la Pitești.

ss. Otys Varul

2. Gyakov Marton, Rezervist, Regt. 7 Honvezi, de 43 ani, de religie orth., declară: am făcut parte din patrula care trebuia să se întâlnească la primarul din Drăgotești. Împușcatul era în partea dreaptă iar la urmă mergea pe șosea. Când am ajuns pe dealul din fața satului am auzit căzând împușcături. Pe șosea am văzut trei oameni civili și unul în uniformă rusească. Eu am tras asupra lor 3 focuri. După ce am văzut în vale 100-120 de oameni înarmați n'am mai tras și m'am retras. N'am văzut dacă acești 100-120 de oameni au tras asupra noastră. Pe drumul spre Bolboși m'am întâlnit cu camarazii mei.

ss. Gyakov Marton

3. Adam Miklescu, Rezervist, Reg. 7 Honv[ezi], de 42 ani, orth., declară: am fost al treilea din flancul drept, în dreapta mea mergea Marton Gyakov. Încă de pe deal am auzit împușcăturile. Câte focuri au căzut nu pot să spun. Am văzut patru oameni civili pe șosea. Eu am tras câteva focuri. Am întâlnit camarazi pe drumul spre Bolboși.

ss. Miklescu Adam
Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1077 f.v.

5. **1917, Iunie 12, Ciovârnășani**:

Ciovârnășani, 12 Iunie 1917

Din ordinul Komandanturei de Etapă Turnu Severin a fost arestat țăranul Petre D. Pleșan din Crăguești, de 56 ani, căsătorit, orthodox.

El declară: fiica mea Elena este de șapte ani căsătorită cu învățătorul Victor Popescu din Fărcășești, Jud. Gorj. A fost în Mai 1919[8] ultima oară la mine. Soția lui a fost în Februarie 1917 ultima oară la mine. Din Februarie nu mai am nici o veste.

La primul interogatoriu, la ora 8 dimineața, a spus că Victor Popescu a fost în August 1916 în uniformă de ofițer, după aceea spune că a fost în Mai 1916.

Primarul din Crăguești spune că a fost în August 1916. Altceva nu declară nimic.

Arestatul se preface că e prost. Spune că nu vorbește și nici nu înțelege limba germană, eu am observat însă cu Tâlmaciul că înțelege germana.

ss. Indescifrabil
Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1078.

6. **1917, Iunie 12, Broșteni (jud. Mehedinți)**:

Broșteni, 12 Iunie 1917

Komandantura Broșteni

[8] Așa în orig., v. și nota anterioară.

către
Komandantura de Etapă Turnu Severin

Primit sub escortă pe Vasile K. Popescu din Negomiru care ar fi adăpostit banda și pe Dumitru G. Persul, care a îngropat în ziua de 9 Iunie, la Drăgotești (Trestioara) un soldat austriac.

ss. Indescifrabil
Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1078 vs.

7. **1917, Iunie 12, Turnu Severin**:

T.-Severin, 12 Iunie 1917

Judecătoria Komandant[turii] de Etapă 22

Adus sub escortă Petre D. Pleșan, de 56 de ani, orth., plugar din Crăguești declară:

Fiica mea este căsătorită cu învățătorul Victor Popescu din Fărcășești. El este ofițer de rezervă în armată. Fărcășești este [la] 66 Km de Crăguești. Am văzut pe ginerele meu înainte de mobilizare, pentru ultima oară a fost în Mai 1916 cînd a venit ofițer. Fiica mea a fost în februarie 4–5 zile la mine. Eu am condus'o acasă. Când au ajuns nemții în Valea Jiului a fugit bărbatul ei împreună cu un căpitan (Guțuleanu) și au stat 7–8 zile la locuințele lor, după aceasta au plecat spunând că se duc să se prezinte nemților la Tg.-Jiu. Fiica mea spune că de atunci nu mai știe nimic de bărbatul ei. Nu este adevărat că am adăpostit pe ginerele meu. Locuiesc peste drum de Primărie. La mine vin adesea soldați germani și ar fi observat dacă adăposteam oameni străini.

De banda care jefuiește pe la Drăgotești nu știu nimic. Eri mi'a povestit preceptorul din Ilovăț, N. Găinaru că trupele germane s'au întâlnit la Drăgotești cu cele dușmane. Au fost Ruși, Italieni și Români.

ss. P.D. Pleșan

ss. Spiegel, Tălmaciu ss. Weinet, ss. Welter

Vasile G. Popescu adus cu santinela, de 53 ani, orth., Primar din Negomiru declară:

Miercuri mi'a povestit femeia Trandafira Ioniță Popescu din Ursoaia că prin împrejurimi umblă 8 oameni armați și sunt adăpostiți de Floarea Ungureanu, Nicolae N. Cărămidaru și Iorgu D. Crăciun, toți din Ursoaia. Ce intenționează acești oameni nu mi'a putut spune. Joi dimineață pe la ora 7 m'am dus la cele trei persoane.

Floarea Ungureanu ne'a povestit: În două nopți au venit la mine 8 persoane - cinci aveau arme și revolvere – veneau din pădurile Crețulescu și Măcelaru. Au cerut mâncare și le'am dat. Oamenii i'au spus că au fugit și acum stau prin pădure.

Pe Nicolae N. Cărămidaru nu l'am găsit. Soția lui mi'a spus că e plecat în Județul Gorj. Mi'a povestit că într'una din serile trecute au venit trei oameni armați și au cerut rachiu. Bărbatul ei le'a dat. Dintre cele trei persoane a recunoscut numai pe Victor Popescu. Era îmbrăcat într'o haină neagră, ceilalți doi, tineri cam de 17 ani, aveau uniforme militare rom[ânești].

Iorgu Dinu Crăciun mi'a povestit că Victor Popescu a fost în două seri la el, nu purta armă și l'a rugat să'i dea de mâncare El i'a dat, după aceasta a plecat. Tot în aceiași zi, seara, m'am dus într-o la Ursoaia ca să văd dacă mai erau acești oameni armați. Înainte de a intra în sat am întâlnit pe Trandafira Ioniță Popescu. Ea mi'a arătat că oamenii treceau tocmai în pădure. Am văzut 8 oameni, 7 dintre ei aveau arme. Am recunoscut pe învățătorul Victor Popescu din Fărcășești, el nu purta armă, purta o barbă mare roșie, pe fiul lui Nae Popescu de 17 ani din Covrigi, pe Nicolae Marcu din Drăgotești și pe fiul lui Constantin Prunescu din Strehaia, care a fost în școala militară. Restul oamenilor erau în uniformă rusească și uniformă italienească. Oamenii erau cam la 100 metri îndepărtare când i'am văzut. Sâmbătă dimineața am plecat de acasă iar după masă, la ora 2, am spus Plutonierului austriac Weber tot ce am știut. Am comunicat aceasta și Administratorului de Plasă Jupuianu din Broșteni. Nu este adevărat că am adăpostit banda.

ss. Indescifrabil

Dumitru Gheorghe Persu, de 34 de ani, orth., plugar din cătunul Trestioara, comuna Dragotești, declară: Vinerea trecută am lucrat la Ion Armășoiu. Pe la prânz am auzit 4 împușcături. Se povestea că 8 oameni venind din pădure au tras asupra primarului care a fugit călare și cu capul gol în direcția Craiovei. Sâmbătă lucrând din nou la Trestioara am văzut pe la prânz, 8 oameni armați venind, dupe deal, au intrat în curtea primarului și au început să jefuiască. În timpul acesta se apropiau 17 soldați austriaci. Trei veneau pe șosea, 5 din vale și restul din pădure. Hoții văzând soldații pe șosea au început să tragă asupra lor. Soldații s'au retras dar au fost răniți iar unul a fugit până la curte (10 metri dep.) și acolo a căzut jos. Hoții au luat aceluia ce a căzut pușca, baionetele și cartușele. Unul dintre hoți l'a mai străpuns cu baioneta. Hoții s'au îndepărtat după aceasta cam 600 de metri. Seara s'au întors și am trebuit să îngropăm soldatul mort cu Constantin Persul, Gheorghe Mitrică și mai multe femei, toți din Trestioara. Ne'au amenințat cu moartea. Văzând că nu începem numaidecât au tras două focuri în aer. După aceea am îngropat soldatul în locul <în care> l'am găsit eri. Cinci hoți au plecat, trei au stat toată noaptea în curtea primarului. N'am cunoscut pe nici un hoț. Un hoț purta o barbă mare roșie.

xxx

Semnătura lui Dumitru Persu

Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1078 vs.-1080.

8. **1917, Iunie 12, Broșteni (jud. Mehedinți):**

12 Iunie 1917

Comandantura Broșteni

către

Judecătoria Comandanturei de Etapă 22 Turnu Severin

Dumitru Perceu, adus cu santinela, din Dragotești (Trestioara) declară:

Veneam seara spre casă de la lucru, cu Const. Perceu, Gh. Metuică și Mihai Metuică. La marginea satului ne'au oprit mai mulți oameni străini și am trebuit să îngropăm soldatul ungur împușcat. După cum am auzit a maltratat hoțul cu barbă

neagră și încă unul, pe rănit. Sus, la marginea pădurei, au mai apărut încă 30 oameni cari făceau parte din bandă, erau civili și armați.

ss. Landgrebe
Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1080.

9. **1917, Iunie 13, Petrești**:

Petrești 1063, 13/06, 12,20

Telegramă
către
Judecătoria Comandanturei T.-Severin

Pleșan este socrul conducătorului bandei Sublt. Popescu și l'ar fi adăpostit în mai multe rânduri. Nicolae Popescu din Covrigi este cumnatul tatălui [lui] Victor Popescu, are un fiu care face parte din bandă și ar fi adăpostit în mai multe rânduri pe șeful bandei. Rog a înștința și celelalte Comandanturi.

Komandamentul de Etapă Petrești
Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1080.

10. **1917, Iunie 13, Petrești de Sus**:

Telegrama cu No. 19728 din 13/6/17

Komandantura de Etapă din Petrești de Sus către
Komandantura de Etapă 22 Turnu Severin

[...][9].

Pleșan din Crăguești este socrul lui Victor Popescu, șeful bandei. Popa din Peșteana mi'a comunicat că a auzit în sat că Popescu se oprește de mai multe ori la socrul său. Și tatăl lui Popescu bănuiește că fiul său este la Pleșan. N'a mai văzut pe fiul său din Ianuarie când a fost la Valea cu Apă. După ce i'am spus să se prezinte de bună voe nemților a luat 500 lei și a plecat, tot aceiași declară și soția lui Victor Popescu din Valea cu Apă. Tatăl lui Victor Popescu este ținut ca ostatic iar soția lui este supravegheată. Locuitorii Județului Mehedinți serbează pe Victor Popescu ca eroul națiunei.

Părintele Grigore Roșoga din Peșteana de Jos[10] a declarat că a auzit că Victor Popescu și banda sa obișnuia să se oprească la Horăști și la urmașul bătrânului Popescu (Învățătorul Nicolae Popescu din Covrigi). În pădurea proprietarului din Horăști (nume necunoscut) se găsește o subterană. Fiul lui Nicoale Popescu ar face parte din bandă. Roagă să se ție secret declarația lui de frică să nu pățească ca părintele Toma pe care l'a ridicat banda de acasă. Se oferă să cerceteze în ascuns și să comunice nemților persoanele care au fost în contact cu banda. A mai declarat că Administratorul din Peșteana de Sus, Constantin Naum, a trimis prin pădurarul Const. Podaci un sac cu muniții (Administratorul și Const. Podaci au fost arestați).

[9] Ad. marginal dreapta, sus: „16.6.17”.
[10] În orig.: „Peșteana d.j”.

I s'a făgăduit părintelui Roşoga că cei doi arestați nu vor afla declarația lui și că peste câteva zile va fi arestat de noi ca să poată spune neobservat de <cineva> tot ce a putut afla.

Afară de tatăl lui Victor Popescu mai este arestat și Victor Velican din Bolboşi. Declară că face parte dintr'un regiment de Art. Românesc, este dezertor și că n'are nimic de a face cu banda.

Ar fi în legătură cu banda.

Au fost arestați mai mulți locuitori din Bolboşi și Drăgoteşti, declarațiile lor vor fi înaintate mâine.

ss. Sokol
Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1080-1081.

11. **1917, Iunie 15, Broşteni (jud. Mehedinți)**:

Broşteni, 15.VI.1917,
ora 2 p.m.

Interogatoriile celor doi prizonieri ruşi

Plutonierul Vasile Kzikow, Reg. 52 Artl. la Zlazow (Galicia), luat prizonier acum trei ani la izgonirea ruşilor din Galicia. La urmă în Turnu Severin a fugit a doua zi de paşti rusesc fiind beat. Un civil din Turnu Severin care lucra cu el în Şantier l'a îndemnat să fugă ca să capete mai multă mâncare. L'ar recunoaşte dacă l'ar vedea. Banda a întâlnit'o întâmplător în pădure la 5 Km de aici. Banda era alcătuită numai din Români şi toți civili. Acuma una lună erau adunați toți pe la ora 12 şi căpitanul cu barba roşie.

A doua zi a început lucrul la o țărancă romåncă. A fost numai două ore la bandă şi a refuzat să rămână la ei. Femeia se numea Domnica (Cocoana) şi nu'şi aminteşte cum se numeşte satul, se află [la] o oră de aici, ar recunoaşte casa. A văzut alte femei ducând de mâncare bandei, pe care dacă le'ar vedea le'ar recunoaşte. Ştie unde a văzut mitralierele şi poate să le arate. În acelaşi loc a văzut şi două lăzi cu cartuşe, alături, pe pământ erau şi cartuşe pentru mitralieră. Fiecare membru din bandă avea un revolver şi o puşcă.

Trofin Cholov[11], Reg. 48 Odessa, făcut prizonier în Carpați la 14 Martie 1915 şi după acea trimis la Turnu Severin, şi el a lucrat la Şantier, fugit cam de şapte săptămâni. Un prizonier român l'a îndemnat să fugă ca să găsească lucru şi mâncare. A fugit în pădure şi la 10 zile după fugă a întâlnit banda la 1 Km de aici, era pe la ora 12 la prânz. Erau 6 oameni, 5 în uniformă românească şi unul civil. Cine era conducătorul nu ştie, a stat cu ei numai ½ de oră şi nu l'au oprit mai mult. Cei şase bărbați aveau toți arme şi acolo mai erau şi 2 mitraliere, ar putea să arate locul, pe urmă a lucrat la o femeie (vecină). Ne numea[12]? Fata se numea Floricica, un băiat Gheorghe. El a lucrat acolo 8 zile. Nu a văzut ducând mâncare bandei. Pe urmă a plecat în alt sat, la 2–3 Km mai departe, din cauza mâncărei proaste.

În al doilea sat n'a văzut nimic suspect.

[11] Aşa în orig., alteori apare şi „Cholof".
[12] Lecțiune probabilă: „Cum se numea?".

Încheiat de Sublt. Egenolff la Broşteni
conformă cu originalul
Miculeşti 22.VI.17 ss. Egenolff, Sublt.
Traducătoare, Hedwig Kirchner
Ibidem, f. 1062-1063 şi 1120.

12. **1917, Iunie 15, Broşteni (jud. Mehedinţi)**:

Detaşamentul von Knaezer

Broşteni, 15.VI.1917

Judecătoriei de război a
Komandanturei de Etapă 22 Turnu Severin

Vă trimitem următoarele persoane foste în legătură cu banda lui Victor Popescu:

1. Ion Dima din Ploştina a hrănit prizonieri fugiţi.
2. Trofin Cholov şi Vasili Kzikov, prizonieri ruşi fugiţi, au lucrat în Strâmptu şi în împrejurimi, au fost hrăniţi de locuitori.
3. Sava Dumitru Vulceanu şi Sava Gheorghe Vulceanu, din Strâmptu, au dat de lucru şi mâncare ruşilor.
4. Mihail Frâncan din Lupoaia, prizonier român fugit din lagărul de la Sibiu.
5. Mariţa Giurcan din Strâmptu a hrănit şi primit în casă în mai multe rânduri pe Victor Popescu şi banda lui. A primit scrisori să le expedieze la Craiova.
6. Maria Popescu, mama lui Victor Popescu, Elena Popescu, soţia, Aurelia Popescu, sora [toate] din Valea cu Apă.
7. Nicolae Popescu învăţător din Covrigi are un fiu în bandă.
8. Ion Schintee, notar din Şura şi Dumitru Georgescu, primar, au hrănit banda.
9. Gheorghe Păunescu primar din Horăşti a suferit vizitele lui Victor Popescu în comună (pe proprietatea lui Cernăianu).
10. Teodor Sula fost şef al jandarmeriei din Broşteni, administrator la Cernăianu în Horăşti. Ştie de vizitele bandei la Cernăianu.
11. Giuseppe Livareni, prizonier italian a fost adus de notarul din Lupşa, Nic. Popescu.
12. Florea Ungureanu din Ursoaia-Negomiru a hrănit banda.
13. Dumitru Gămulescu, fiul învăţătorului din Sura care a fost în legătură cu banda.
14. Nicolae Cărămidaru şi Marina (soţia) din Ursoaia neagă că au adăpostit 7 italieni (decl. Florea Ungureanu).
15. Gheorghe Crăciun ar fi hrănit prizonieri.
16. Veta Pătruloiu a fost foarte intimă cu Victor Popescu, Ion Popescu şi Prunescu.
17. Saveta Milca, fiica vitregă a lui Cernăianu, poate să dea informaţiuni importante, a ajutat la hrănirea bandei.
18. Ion Vulceanu, fost învăţător din Drăgoteşti, a adăpostit şi hrănit banda.
19. Lucrezia Velican, iubita lui Victor Popescu.
20. Lena Petre Recaş, Const. Voicu Cotoi din Drăgoteşti au adăpostit banda.

21. Nicolae Marcu din Drăgotești a îngropat o armă.

Parte din arestați au fost ascultați. Dosarele o să le trimetem la cea mai apropiată ocazie.

ss. Egenolff
Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1083-1084.

13. **1917, Iunie 16, Petrești de Sus**:

K.u.k. Etappenstationskommando
Petrești de Sus

Res.
N. 111

Memoriu

Sunt acuzat de o faptă infamantă cum căași fi procurat printr'un curier munițiuni Învățătorului Popescu din Comuna Fărcășești, actualmente sublocotenent de rezervă și dezertor din armata română.

Acuzațiunea ce mi se face este calomnioasă și este îndreptată contra-mi de vrășmașii care vor să profite de această ocasiune, după ce mi'au jefuit casa mea, și averea ce administrez a Fondațiunii Biserici Kretzulescu din București, spre a nu i mai chema la răspundere.

Dovada calomniei o bazez pe următoarele puncte:

1. Am fost refugiat în București încă de la intrarea armatelor aliate în Gorj și m'am reîntors la Peștieana de Sus abia de două luni unde m'am ocupat să regulez casa, dependințele, moara, împrejmuirile, grădinile de zarzavat, să cultiv moșia iar nu cu procurarea de munițiuni;

2. În acest timp de două luni, de când m'am reîntors la Peșteana, după 5 luni de absență, de unde am procurat eu acele muniții sau le fabricam eu, ca să le dau lui Popescu căci la invazie n'am fost aici;

3. Casa lui Popescu este în Comuna Fărcășești, departe de Peșteana de sus cu 15–20 Km, de ce nu și-ar fi procurat din satul lui;

4. Sunt de fel strein de județul Gorj și n'an nici un fel de rude aici. Sunt întâmplător în acest județ, grație serviciului de administrator procurist al Proprietății Peșteana a Fondațiunei Biserici Kretzulescu;

5. Sunt de neam Macedonean și astfel nu am nici o legătură cu apucăturile lui Popescu, părinții findu'mi Macedoneni. Soția este din București.

De ce acest Popescu n'ar fi avut colaboratori din satul lui, neamul lui sau conjudețenii săi, ci pe mine strein cu totul de el și ca neam și ca județ.

1. N'am cunoscut pe acest învățător sătesc obscur și nici n'am avut vreo relație cu el sau cu familia sa. Fac parte din altă categorie socială. Am relații și prieteni avocați, magistrați, proprietari iar nu învățători și popi.

2. Concursul ce se pretinde că i l'am dat nu comportă cu situația și posiția mea de avocat și procurist de Fondațiune Biserici Kretzulescu din București. În cercul lui trebuesce căutat.

3. Se știe că Popescu este dezertor încă de la intrarea Armatelor Imperiale în țară, în Gorj la Noembrie 1916 și chiar de atunci și'a început operațiunile sale,

ucizând 2 soldați germani în porta caselor sale așa cum se vorbește. Atunci cine i'a dat concursul de a procurat munițiuni și de unde le'a luat căci eu eram la București?

4. Nu înțeleg de unde le'aș avea? Le'am adus din București? Soldat eu n'am fost, fiind scutit de armată pentru bola zisă scrofule. Nici nu cunosc felul acelor preparate de munițiuni.

Cei ce mă acuză de sub paravan, ar trebui să dovedească:

1. Personele prin care am trimis munițiuni la Popescu, de la Peșteana de sus la Fărcășești, 15–20 Km depărtare și dacă persona care le ducea recunoaște că eu i le'am procurat ca să i le dea lui Popescu.

2. De unde le'am procurat eu și unde le am, căci jandarmii din Vlăduleni de nenumărate ori, atât în lipsa mea cât și după ce am venit aci de la București, au percheziționat casa și dependințele ei și n'au găsit nimic compromițător în ea.

Dl. Locotenent de la Urdari de mai multe ori a repausat trupa la noi și vă poate da relațiuni despre mine.

Sunt om cinstit și muncitor. Am apucături civilisate, grație culturei și creșteri ce am primit de la părinți. Sunt opera muncii mele. Am făcut studii juridice și m'am devotat muncei agricole și industriei forestiere, unde am lucrat și lucrez cu zel. Lucru rar la noi în țară.

Am dus și duc cu familia mea o viață liniștită și modestă. Până în present n'am avut asemenea acuzări infamante pentru care prea respectuos vă rog să binevoiți, a cumpăni îmtâmpinarea ce fac cu calomnia ce mi se face și a'mi reda familiei mele liniștea de care am fost lipsit lăsând'o în mare dezoleală și streină în acest județ.

Cu mult respect,
Constantin I. Naum avocat

1917 Iunie 16/6

Ibidem, f. 584-585.

14. **1917, Iunie 16, Strâmtu**:

16.VI.17, Strâmtu

Sava Vulceanu, adusă cu Santinela declară: Joi după Paști a venit la ea prizonierul Rus fugit Vasile, a stat la ea 4 săptămâni, lucrând când ici când colo. Acuma 8 zile a venit Victor Popescu cu doi italieni și a spus Savei să ție cu Românii. Pe urmă a mai venit Victor Popescu cu trei italieni (fără arme) și a luat pe cei doi Ruși (Contrazicerile în declarațiile rușilor).

Sava Gh. Vulceanu a primit pe rusul Trofin și l'a găzduit.

Elena Ion Repede, este săracă, totuși a strâns mâncare și a dus în pădure, ea declară că Veta Petrecoiu și Marița Giurcan au dus de asemenea mâncare bandei.

Const. Vulcu. Miercurea trecută a fost prins de către un post al bandei Const. Vulcu și Gheorghe Baloșin și duși în pădure la V. Popescu. A declarat că a împușcat un austriac și că posedă arma lui, și pe urmă a întrebat unde sunt nemții. I'a amenințat cu moartea pe cei care vor spune unde este Victor Popescu. Vulcu nu a spus până acum nimic de frică. Vulcu a văzut doi bărbați, unul civil înarmat cu un revolver și altul în uniformă fără armă ieșind din curtea lui Ioana C. Ghițulescu.

Ioana C. Ghițulescu recunoaște pe fotografie pe Victor, pe mama lui nu o cunoaște. Au venit mai mulți oameni străini și au cerut de mâncare. La prima masă, bătrâna nu era acasă, a doua masă a avut loc acuma una lună. La 10 Iunie a venit Rusul Vasile cu un Italian și au cerut de mâncare. La a doua masă vorbea unul bine românește, celălat puțin. La întoarcerea lui Ghițulescu au spus că sunt italieni și că se duc la Gura. Despre prezentare la viză spune că nu a știut nimic. A fost arestată la 17.VI. la Broșteni iar la 18/VI. i'a dat drumul la Strămpetru.

Maria Gh. Giurcan a ospătat pe Victor, Ion Popescu și pe Prunescu, erau echipați cu revolvere, au stat cam un ceas și jumătate după una săptămână au venit din nou. Ion Popescu și Prunescu venind de pe dealu de la Covrigi au întâlnit pe Marița Giurcan și s'au oprit la ea ca să treacă noaptea. Trei sau patru zile mai târziu au venit Victor, Ion și Prunescu afară așteptându'i doi Ruși și doi Români. Au stat cam un sfert de ceas, numai Victor nu era armat, spunea că poate să înarmeze 1.000 de oameni, are mitraliere și are să împuște pe orice trădător. Primarul din Drăgotești să ia aminte la asta. Marița s'a dus în pădure unde Ion a condus'o la Victor, acolo a văzut cam 10 oameni înarmați.

Luat la Strâmptu de Elev-Plut. Weltecke
conformă cu originalul

Miculești 22.VI.17 ss. Egenolff

Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1063-1064 și 1120 vs.

15. **1917, Iunie 17, Broșteni (jud. Mehedinți)**:

Broșteni, 17.VI.17

Detașamentul v. Knaezer
către
Judecătoria Komandanturei de Etapă 22 Turnu Severin

Trimitem pe cei trei Italieni Greco Geacamo, d'Ambroziao Giuseppe, Guccio Giuseppe spre judecare.

După declarațiile lor au fugit din lagărul din Turnu Severin. Au fost în satele de lângă Broșteni unde au lucrat. Spun că au vrut să se prezinte acum de bună voe fiindcă țăranii nu au mai voit să'i ție.

Cu banda lui Victor Popescu n'au avut nici o legătură.

ss. Egenolff Sublt.
Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1082.

16. **1917, Iunie 18, Broșteni (jud. Mehedinți)**:

Broșteni, 18.VI.17

Proces Verbal
(Dresat de Sublt. Egenolff)

Eftimie Cercel de 27 de ani, din Comuna Covrigi declară: Baioneta au văzut'o nemții la intrarea lor în țară și mi'au lăsat'o fiind netrebuincioasă, după aceea am dus'o în pod. Cartușa de vânătoare este a cumnatului lui care este în război, a pitulat'o în lada nevestei fără știința sa. În Februarie a fost la Strehaia la Const. Prunescu, tatăl conducătorului bandei pentru afaceri comerciale. Pentru

aceleași afaceri s'a dus o săptămână din nou la Strehaia și a găsit acolo pe tânărul Prunescu care a plecat cu el la Covrigi ca să stea acolo trei zile împreună cu camaradul său.

Diaconescu. După aceste trei zile l'a condus la Strehaia. Cum după o lună a fost chemat la învățătorul Nic. Popescu din Covrigi unde l'a întrebat bătrânul Prunescu dacă nu știe unde este fiul său. A declarat că nu știe nimic. De bandă și despre tânărul Prunescu n'a mai auzit și n'a mai văzut nimic. Cartea de vizită a lui Vasile Popescu este scrisă la Craiova unde a fost Cercel șef de grupă. Și scrisoarea lui Ion Carjeu ar fi scrisă la Craiova. După mai multe întrebări declară: joi 14.VI. a auzit în pădurea de la Covrigi la proprietatea lui Iancu Diaconescu împușcături, s'a dus într'acolo o coloană de țigani. Între ei era unul care n'a vrut să se prezinte la Apel, l'a luat cu el și l'a predat primarului care l'a legat și l'a dus cu el la Corcova și pe urmă i'a dat drumu. Țiganul spunea că au produs trăznetul cu cărbune, n'au tras cu arme.

De fiul învățătorului Nic. Popescu se vorbea la început că este în școală, în Școala Militară, iar mai târziu s'a răspândit zvonul că a fugit spre front.

Iancu Diaconescu declară: fiul său Virgil a absolvit împreună cu tânărul Prunescu școala Militară din Craiova, fiul său Grigorie urmează ca și înainte Gimnaziul din Craiova. A auzit că tânărul Prunescu a fost primăvara 2-3 zile la fiul lui, la moșie în Costeni. El n'a fost acolo. De tânărul Prunescu a auzit că este ascuns în pădure, unde nu știe. Pe fotografie nu recunoaște întocmai pe Prunescu, nefiind atât de intim cu el. E venit abia de două zile din Craiova și de aceea nu știe nimic despre bandă. Cartușele și praful de pușcă sunt ale lui, au rămas din nebăgare de seamă în tuburile goale.

Remarque: Praful de pușcă și cele trei cartușe găsite la Cercel și Diaconescu au fost oprite la Broșteni fiind neînsemnate.

Conformă cu originalul

Miculești 22.VI/17 ss. Egenolff Sublt.

Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1067 f.v.

17. **1917, Iunie 18, Broșteni (jud. Mehedinți)**:

Broșteni, 18 Iunie 1917

Către Komandantura 22

Martorul Ion Nancu din Horăști declară: Lucrez la Cernăianu din luna Martie și în luna aprilie pe când lucram la câmp mi-a adus Elisabeta Milca mâncare iar la întrebarea mea ce mai este nou la curte a răspuns: În grădina stăpânului meu sunt mai mulți oameni străini, dintre care unul nu știe românește, îmbrăcați civil.

Ion Stana a lui Giorgi din Horăști declară ca și Nancu.

Alecu Constantin din Horăști declară. Sunt în serviciul Dl. Cernăianu de 10 ani. Acum câteva săptămâni pe când eram în grădină la Cernăianu, cu vitele împreună cu Dumitru (Taki) Partenu a lui Constantin am văzut lume străină care când ne vedea se ascunde'au în bordei unde și dormeau. Acești oameni erau hrăniți de

Stăpânul meu, fetele Elisabeta Milca și Ioana Franco le duceau mâncarea, acești oameni erau înarmați.

Martorul Dumitru (Taki) Partenu Constantin declară același lucru ca și Alecu Constantin și declară că străinii înainte de plecare au dat afară paele din bordei pe care dormiseră.

Martorul Mihalai Cocaj declară: La 18 Ianuarie am văzut la Cernăianu un țăran tânăr care i'a spus că este ordonanța unui Sublocotenent român care stă împreună cu acesta și un copil la Cernăianu care este rudă cu stăpânii ca să se odihnească iar pe urmă pleacă la Covrigi și l'am și văzut două zile mari târziu plecând într'acolo. Domnul purta o barbă mare blondă.

Martor Iona Franco care este în serviciul moșierului N.N. n'a putut fi întrebată lipsind de acasă.

Ana Franko din Broșteni, în serviciul Dl. Cernăianu, declară. Am fost două luni la Dl. Cernăianu. Lucram la câmp cu Ioan Nancu și am văzut de vreo câteva ori pe Elisabeta Milca ducând mâncare în grădină urmată fiind de cele două Domnișoare. Elisabeta Milca spăla după înapoierea fetelor farfuriile și tacâmurile. Am întrebat pe Elisabeta și Constantin pentru cine este mâncarea pe care o duc în grădină, mi'a spus că în bordeiul din grădină sunt 5 soldați fugiți, 3 români și 2 italieni, dar să nu spun la nimeni. Într'una din zile când m'am dus în grădină să iau apă de la fântână am văzut acolo 4 civili și unul militar. Am întrebat pe Elisabeta ce este cu militarul, mi'a spus că este un ofițer. Tot atunci am observat că ofițerul purta o barbă mare roșie.

La percheziție s'au găsit la Cernăianu 8 [...][13] de curele, mărimi diferite, una manta militară, una pereche jambiere grie, patru cazane de aramă îngropate, o cutie cu capse pentru cartușe, 10 Kgr praf de pușcă și una fotografie a lui Ioan Popescu.

În fosta cazarmă de jandarmi română, proprietatea sussemnatului s'au găsit căciuli și efecte militare iar în pod mai mulți porumbei.

La Raport se adaugă că susnumitele lucruri cu 8 porumbei și fotografia lui Ion Popescu au fost confiscate.

Casa lui Cernăianu a fost arsă din ordinul Generalului von Knaezer la 24.VI.

ss. Kador plutonier

Conformă cu originalul

Miculești 22.VI/17 ss. Egenolff Sublt.

Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1068-1069.

18. **1917, Iunie 18, Strehaia**:

Strehaia, 17.VI.17

Raport

Arestatul Const. Prunescu spune că acum vreo câteva săptămâni a venit Eftimie M. Cercel din Covrigi la el și i'a povestit că fiul său, care a fugit de mai mult timp, împreună cu mai mulți prizonieri sunt în pădurea de la Covrigi. Prunescu s'a dus după aceasta la Covrigi ca să'și aducă fiul, nu l'a putut însă găsi.

[13] Idem: „ineluri”.

Prunescu a auzit că banda este condusă de un învățător, nu știe însă dacă este învățătorul fiului său de la școala militară din Craiova. Cunoaște numai pe învățătorul Popescu din Covrigi. Dacă conducătorul bandei este Victor Popescu, nu știe. Fiul meu are la Covrigi un coleg de școală (Diaconescu). Unde se află el și fiul învățătorului nu știe.

ss. Indescifrabil
Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1087 vs.

19. **1917, Iunie 18, Turnu Severin**:

T.-Severin, 18/VI/17

Judecătoria Komandantura 22

Constantin Prunescu, adus cu santinela, declară: fiul meu, în etate de 15 ani a fost elev la școala militară din Craiova. La izbucnirea războiului a plecat cu regimentul său (regimentul nu știu) pe câmpul de luptă. A ajuns până la Brăila. 20 de zile înainte de Sărbătorile Paștelui (rom.) s'a înapoiat la Strehaia împreună cu cumnata mea, Victoria Prunescu. A stat o lună la mine iar după aceia a dispărut. Locuitorii din Strehaia mi'au povestit că în pădurea de la Covrigi s'a format o bandă din mai mulți soldați fugiți și prizonieri sub conducerea învățătorului Popescu din Covrigi. Din această bandă ar face parte și fiul meu. La sfârșitul lui Aprilie am plecat la Covrigi ca să caut pe fiul meu. Am întrebat pe Popescu de fiul meu, el mi-a răspuns însă că nu l'a văzut la Covrigi.

După cum am auzit aparțin mulți italieni bandei. Nu știu dacă sunt armați.

ss. Indescifrabil
Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1087 vs.-1088.

20. **1917, Iunie 19, Broșteni (jud. Mehedinți)**:

Broșteni, 19 VI.17

Proces verbal

Prizonierul rus Trofin Cholov, declară: Am lucrat 8 zile la femeia Sava D. Vulceanu din Strâmtu, după aceea la mai multe femei din alte sate. A primit mâncare și băutură și îmbrăcămintea românească de la un Român.

Femeia Sava D. Vulceanu din Strâmtu, de ani 40, declară: Rusul a lucrat la mine 8 zile, mi-a spus că este prizonier, nu am știut că nu este permis să adăpostești prizonieri – și nici nu am anunțat primarul căci nu am știut. Prizonieri români nu am văzut, am auzit numai că sunt în pădure și umblă armați.

Sava Gheorghe Vulceanu din Strâmtu, de ani 64, declară: Plutonierul a lucrat la mine; 14 zile a fost plecat iar când s-a întors a spus că în pădure sunt mulți și Popescu, au arme și destulă mâncare și băutură. A lucrat foarte neregulat, când ici, când colo.

Constantin C. Vulcu din Strâmtu, de 16 ani, fiul lui Gheorghe Vulcu a lucrat mai mult timp în Strehaia, declară că a venit înapoi la Strâmtu numai de o săptămână. În săptămâna aceasta a fost oprit el și țăranul Gh. Botoșenu în pădure de către un om înarmat și dus înaintea căpitanului cu barbă roșie. Aceasta a fost între Strâmtu și Cojmănești. La comandant mai erau încă alți doi, cel cu arma avea

pantaloni militărești și o haină neagră și șapcă de șofer, comandantul avea pantaloni negri, haină militară, ceilalți doi erau în uniformă de campanie și cu căciulă militară.

Încheiat de Sublt. Egenolff
conformă cu originalul
Miculești 22.VI.17 ss. Egenolff, Sublt.
Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1064 f.v.

21. **1917, Iunie 19, Broșteni (jud. Mehedinți)**:

Secția Broșteni/19.VI.1917

Raport
D-lui General von Knaezer

Soția lui Victor declară: Victor a venit acasă înainte de Crăciun cu un căpitan care l'a îndemnat să lupte pentru liberarea României. Când a venit o patrulă germană a dispărut căpitanul și s'a anunțat la Strehaia. După două zile a dispărut și Victor. Nu știe unde se află. Acuma o lună a fost pentru ultima dată acasă cu Prunescu, Ion Popescu, un Rus și doi Italieni. Au fost hrăniți de Elena Popescu din Peștiana, al cărei soț făcea parte din bandă și de Lucreția Velican din Fărcășești. Nicolae Popescu din Peștiana o să fie astăzi arestat. Căpitanul se numea Gheorghe Guțuleanu din Târgu Jiu.

Petre Luchoi-Sura spune că Victor, Ion Popescu și Prunescu au fost acum o lună la el și au cumpărat tutun.

Petre Cioclei din Brădetu a fost urmărit mai multe săptămâni pentru că mai avea arme. Alaltăeri s'a unit cu banda cu care a plecat spre T.-Jiu. Vitele lui, 2 boi și 2 vaci, ne'au fost predate nouă ca fiind fără stăpân.

ss. v. Buttler
conformă cu originalul
Miculești 22.VI.17 ss. Egenolff Sublt.
Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1069 f.v. și 1124 f.v.

22. **1917, Iunie 21, Miculești**:

Miculești 21.VI.17

Tribunalul de Război al Kommandanturei de Etapă 22
Turnu Severin

Vă trimitem alăturat copii după interogatoriile în afacerea lui Victor Popescu și tovarășii lui ce am putut aduna. Se va observa că cea mai mare parte din aceste depoziții au fost smulse prin constrângere.

Al doilea arestat, Nicolae Marcu din Drăgotești pare că a făcut parte din bandă.

Se atrage o deosebită atenție asupra constrângierilor în declarațiile celor doi ruși (Vasile Kzikow și Trofin Cholof) și Sava D. Vulceanu și Sava Gh. Vulceanu. Arestarea lui Nică Schintee, primarul din Trestioara și trimiterea lui la Severin a fost cerută de poliția secretă din T.-Severin, a fost însă amânată pentru a da mai multe informațiuni.

Arestarea învățătorului Gamulescu din Șura, fugit la Țânțăreni și aducerea lui la Severin a fost cerută Kommandanturei de Etapă din Strehaia. Ar fi adăpostit și hrănit mai multe săptămâni membrii bandei. Se atrage atențiune și asupra însemnărilor mortului Prunescu.

Vina proprietarului Cernăianu din Horăști[14] (se poate vedea din jurnalul lui Prunescu și I. Popescu) pare atât de mare încât la 24/6/917 după ordinul D-lui General v. Knaezer i s'a dat foc casei. Soția și fiicele lui Cernăianu se găsesc la Horăști[15]. Și casa lui Victor Popescu din Valea cu Apă a fost incendiată din ordinul D-lui General v. Knaezer, de asemenea casa celui care a ținut loc primarului din Rogojelu și a lui Petre Cioclei din Brădești.

Dintre vinovați face parte și învățătorul Nae Popescu din Covrigi, al cărui fiu a făcut parte din bandă (împușcat la 21.6.) și a cărui casă era un centru al revoltei. Din declarația lui Umberto Nori se constată că partea din Menții din Dos și Borăscu au fost centre ale mișcărei.

După ultima a lui Cruțescu, notar din Negomir, fostul notar din Negomir Const. Cosaca a angajat la via lui 3 Ruși, iar de la izbucnirea revoltei a dispărut cu Rușii.

La Ion Prunescu, fiul negustorului Ion Prunescu din Strehaia, și la Ion Popescu fiul învățătorului Nae Popescu din Covrigi, s'au găsit un notes al preotului Ion Lupulescu și două jurnale - din care am extras tot ce interesa armata – toate acestea au fost predate judecătoriei. Ne dă deslușiri în mai multe chestiuni.

[...][16].

ss. Egenolff,
Sublocotenent

Ibidem, f. 1061 f.v. și 1119.

23. **1917, Iunie 22, Bolboși**:

Notarul Comunei Bolboși 22

Iunie 1917

K.u.k. Etappenstationskommando
Petrești d.s. Res. N. 111

Domnule Comandant,

Ca urmare la raportul adresat Dlui Prefect și urmare la declarațiunea anexată și scrisoarea anexată, mai declar următoarele: În sara de 22 Mai a.c., pe la ora 10^{30} pe șoseaua Bolboși am întâlnit un grup de 7 oameni purtând arme militare care m'a oprit îndată și m'a pus să mă întorc cu spatele la ei și a întrebat cine sunt, eu am spus că sunt notarul și mă duc după vite ce le duc la Raci – a început unul din ei care nu vorbea bine românește să mă înjure și m'a somat să'i urmez, eu atunci am căzut în genunchi, și m'am rugat să mă ierte. Am început a plânge și i'am scos din buzunarul hainei [...][17]00 de lei în monetă de hârtie și le'am dato – și a zis tot acela ca să mă scol în genunchi și se'l urmez prin grădini [...][18] cu pușca după mine. La

[14] În orig.: „Hărăști”.
[15] Idem.
[16] Ad. marginal stânga, vertical: „Hedwig Kirchner” <traducătoare>.
[17] Loc cusut în orig.
[18] Idem.

un loc s'a făcut nevăzut, ceilalți nu știu încotro au luato, am recunoscut pe unul cu barbă că este Dl. Victor Popescu din Fărcășești și sta mai de a lături, eu de frică n'am mai dat pe acasă și m'am dus la locuitorul Șurcă M. Mihai, l'am sculat din somn și cu el m'am dus la primar acase și am dormit așea pe la 2^{30} a.m. și am plecat la Raci, n'am spus la nimeni, nici la familia mea n'am spus căci m'a amenințat la siguranță cu moartea dacă voi spune cuiva.

Până acuma n'am spus la nimeni din cauză că mi'e frică de moarte, căci ei lucrează cu multă îndrăzneală și fără frică, - tot militari a jefuit doi ciobani la Ohaba luându le 600 lei. Dl. șef de la Raci a cercetat acest caz [...][19] doi din bandă seamănă a fi ruși căci erau mici la statură. La ora 12^{30} Mai am auzit că au luat și pe călugărul Aftanghel Toma și [...][20] spus și din cauză că prin scrisoare m'au amenințat cu moartea. Eu nu sunt vinovat dacă asemenea bandă a băgat teroarea în populațiune și'i amenință cu moartea.

Dacă de însuș cătanele Dvs. n'au frică dar pe mine neînarmat ce să fac.

Mai repet că de la secția Raci am [...][21] în ziua de 3 Mai din cauză că mă schingiuiau și mă țineau în lanțuri și nici n'aveau timp să mă asculte, iar pe ziua de 4 Mai a.c. [...][22] pus la dispoziția autorităților județului, am cerut să mă înainteze la Dvs. [...][23].

Subscriu și susțin această declarație care este cea din urmă.

I. Brăescu 22 Iunie 1917

Ibidem, f. 571 f.v.

24. **1917, Iunie 22, Miculești**:

Miculești 22/VI/917

Copie după dosarul German dresat în anul 1916-1918 cu urmărirea sublocotenentului de rezervă Popescu Victor din Reg. 18 Inf.

Casa lui Victor Popescu din Valea cu Apă a fost arsă din ordinul D-lui General Von Knaezer la 24/VI/17.

Prezenta copie este conformă cu originalul din dosarul german dresat de Germani cu urmărirea lui Victor Popescu sublocot. de rezervă din Fărcășești.

Se aprobă, Căpitan[24]

Ibidem, f. 907 și 1069 vs.

25. **1917, Iunie 22, Miculești**:

Nicolae Marcu din Dragotești

Proces Verbal

Jandarmul Florian Porujanu din Urdarii de Sus aduce pe Nicolae Marcu din Dragotești. A fost luat prizonier la Urdarii. La Negomir a îngropat arma, în două părți.

[19] Idem.
[20] Idem.
[21] Idem, posibil „fugit”.
[22] Loc cusut în orig.
[23] Idem, posibil între paranteze „Petrești”.
[24] Semnătură indescifrabilă.

Nicolae Marcu a declarat că a fugit din Dragotești fiind bătut de primar. N'a avut nimic de a face cu banda [condusă de Victor Popescu], arma a îngropat'o de frica nemților. Cearta cu primarul a început prin faptul că a început să dea 30 de ouă mai mult. Din Negomir a plecat de una lună.

Martor: Notarul G. Popescu din Dragotești.

conformă cu originalul

Miculești 22.VI.17 ss. Egenolff, Sublt.

Marcu minte. După faptele presus stabilite de Plut. Webck a făcut parte din bandă (vezi raportul de la 8 iunie Broșteni) și pentru asta a fugit la Urdarii unde a fost și arestat după denunțul Domnului Notar din Dragotești și Notarul din Negomir declară că Marcu era membru al bandei.

Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1065.

26. **1917, Iunie 22, Miculești**:

Furtul la Secu Popescu în Samarinești

Proces Verbal

Încheiat de Sublt. Egenolff

Alexandru Balaban, primar din Broșteni aduce pe Damian Mezinka, declară că D.M. a avut purtări bune și nu știe să fie în legături cu banda.

Damian Mezinka de 28 de ani din Broșteni recunoaște că i'a furat lui Secu Popescu din Samarinești 45 lei. Banii i'a cheltuit pe porumb. De banii lui Victor Popescu nu știe nimic.

conformă cu originalul

Miculești 22.VI.17 ss. Egenolff, Sublt.

Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1066 vs.

27. **1917, Iunie 23, Miculești**:

Miculești, 23.VI.17

Proces verbal

încheiat de Subloct. Egenolff

Italianul Umberto Nori din Rimini, Reg. 11 Inf., 28 ani, Soldat luat prizonier la Delerdo, la 10 Octombrie 1916, fost la urmă în lagărul de la T.-Severin de unde a fugit acum două luni, prins la 20.VI. la Vigilești cerșind și predat de locuitori Secției Strehaia declară că a fugit din cauză că i se pretinde'au lucruri pe care nu le înțelegea fiind de meserie electrician. Nu l'a îndemnat nimeni la fugă. Îmbrăcămintea civilă a primit'o de la mai mulți locuitori din Piatra Albă. În două luni n'a lucrat nimic a cerșit. La el s'a găsit 3 lei 35 [bani] pe care'i avea din vânzarea unei perechi de jambiere, două cărți italienești și un bilet cu adresa „Nae Popescu, învățător Covrigi” scris de un tânăr de 20 de ani din Menți din Jos. Ar recunoaște casa unde locuiește acest tânăr. A fost acum 20 zile. În Covrigi n'a găsit pe învățătorul Popescu fiind arestat, urma să fie adăpostit și să capete mâncare la Popescu.

Biletul: „Dragă Victore, să vii [în] comuna Broşteni la Brutărie la Simion Sârbu judeţul Mehedinţi” e scris de un tânăr de 32 de ani din Borăscu, l'ar găsi. Biletul i l'a dat o femeie Marica – iubita lui.

Nu a putut însă să plece la Broşteni. El era înţeles cu Victor. Despre bandă nu ştie decât din auzite că este în pădure.

Conf. cu originalul

Miculeşti 22.VI.17 ss. Egenolff, Sublt.

[...][25].

Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1069 vs.-1070.

28. **1917, Iunie 23, Miculeşti**:

Miculeşti, 23.VI.17

Proces Verbal

Încheiat de Sublct. Egenolff

Adus cu santinela Roseţu Mihail, de 23 ani, din Lupoaia, Prizonier de la 15 Decembrie de la Piatra Olt, a fost până luni 18.VI. în lagărul din Târgu Jiu (No. 597), spune că a fugit fiindcă a auzit că mulţi dintre prizonieri sunt acasă şi fiindcă are soţie şi trei copii mici. A sosit Joi seară în Lupoaia şi s'a prezentat la primărie. De acolo l'a trimis pentru scoaterea unui bilet de Identitate la Komandantura din Broşteni.

Despre banda [lui Victor Popescu] nu ştie nimic.

conf. cu orig.

Miculeşti, 23.VI.17 ss. Egenolff Sublct.

Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1072.

29. **1917, Iunie 23, Turnu Severin**:

T.-Severin, 23 Iunie 1919[26]

Judecătoria Komandanturei 22

Aurelia Popescu, de 17 ani, orth., din Valea cu Apă (Fărcăşeşti) declară: în ziua de Sf. Constantin şi Elena a fost fratele meu Victor Popescu ultima oară acasă. Soţia lui a chemat pe părinţi şi pe mine la el. Tatăl meu s'a certat cu el spunându'i să se prezinte odată autorităţilor. Şi să nu mai ducă viaţa asta de hoinar. El a răspuns că e treaba lui şi n'avem să ne amestecăm. Dacă îl denunţăm ne aprinde casa iar pe noi ne împuşcă. Am auzit că ar fi format o bandă care este formată din Ion Popescu, Ion Prunescu, prizonieri ruşi şi italieni. Italienii s'ar fi despărţit mai târziu de el. Despre întruniri la Nicolae Popescu din Covrigi n'am auzit nimic. La ultima sa vizită nu a fost armat, însă după cum mi'a povestit cumnata cei trei tovarăşi care îl aşteptau aveau arme şi pentru el. Când a plecat a luat ceva de mâncare.

ss. Aurelia D. Popescu

[25] Ad. ulterior: „Nori a fost trimis cu jandarmul austriac Kadar la Borăscu şi Menţi din Jos ca să aducă pe cei doi care au scris biletele”.

[26] Idem, v. nota 3.

Mihail Frâncan, de 37 ani, orth., plugar, din Lupoaia declară: la 5 Noembrie <1916> am fost luat prizonier în Județul Argeș și trimis în lagărul de prizonieri de la Veres-Torony. În Mai am fugit de acolo fiind trimis la lucru la gară. M'am pitulat într'un tufiș și de acolo într'o pădure din apropierea gărei și așa am ajuns netulburat de nimeni acasă. Am fost 10 zile și 10 nopți pe drum. Am fost hrănit de oameni care lucrau pe câmp. O zi dupe venirea mea în Lupoaia m'am prezentat la Broșteni unde am fost arestat. Am fugit din lagărul de prizonieri neavând destul de mâncare și din cauza păduchilor. Despre banda lui Victor Popescu nu știu nimic.

Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1086 f.v.

30. **1917, Iunie 24, Miculești**:

Miculești, 24.VI.17

Proces Verbal

Încheiat de Sublct. Egenolff

Adus cu santinela Ștefan Brebeanu de 17 ani din Menți din Dos, ortodox, elev la școala Normală din T.-Severin, fiul învățătorului Ștefan Brebeanu din Menți din Dos.

După declarația lui Umberto Nori, este Brebeanu acela care i'a scris adresa lui Nae Popescu din Covrigi. Și în notesul membrului bandei Ion Popescu/fiul învățătorului din Covrigi/ împușcat s'a găsit o carte de visită: „Ștefean Brebeanu Normalist”.

Brebeanu declară: N'am nimic de a face cu banda lui Victor Popescu. Tânărul Ion Popescu i'a fost prieten, iar învățătorul Popescu coleg cu tatăl său. De Paști a fost Ion la el în Menți și a luat câteva cărți de școală, pe care nu i le'a înapoiat până acum. Cartea împrumutată este Bocaccio. Despre planurile lui, trei zile mai târziu a fost cu Prunescu la Negomiru în căutare după arme (însemn. în jurn. lui Prunescu) nu i'a spus Ion nimic. Într'o seară a venit Italianul Nori la el (cam pe la 2/15 Iunie) și a cerut mâncare și adăpost. A fost adăpostit și hrănit căci în toate părțile se proceda așa cu prizonierii. Italianul i'a arătat biletul cu adresa brutarului Simeon Sârbu din Broșteni unde a vrut să lucreze. Pentru drum i'am dat adresa învățătorului Nae Popescu. Am știut că Ion nu mai este acasă și că e pus sub urmărire. De arestarea lui Nae Popescu n'am știut nimic. Alți prizonieri n'au fost la el. Primarul din Menți a pus numaidecât în libertate pe italianul Nori. Despre planuri mai mari ale bandei n'a auzit nimic, căci Proclamația lui Victor n'a citit'o.

Adusă cu santinela Marica Dumitru Trandafir, de 40 ani, Văduvă din Borescu, ortodoxă, declară. Italianul Nori Umberoto a fost acum trei săptămâni în sat, la mine a venit Vineri 15 Iunie și a cerut de mâncare. I'am dat de mâncare fiindcă n'am știut cine este. A povestit în sat numai că este liberat și vrea să se ducă acasă. La întrebarea mea unde se duce acuma a spus că vrea să se prezinte la cel mai apropiat post german. La 17 Iunie a venit mai des la mine și de atunci venea mai des. Adresa brutarului Simeon Sârbu din Broșteni unde am lucrat i'am dat'o mai dinainte. Biletul e scris de Ion Rădulescu, ca să vie la Simeon, acolo am vrut să-l arătăm postului german. Cu Victor e înțeles Italianul, el se numea întodeauna Vittorio.

Italianul Nori Umbero, adus a doua oară cu santinela declară:

La 23.VI. n'am spus întregul adevăr. Am fugit din T.-Severin încă din Ianuarie. Am stat 14 zile la un perceptor Neculai, în Zegujani, n'am lucrat acolo nimic, primeam mâncare și adăpost. De acolo am plecat la Ciuperceni și Peșteana unde am stat numai un scurt timp. Pe urmă am plecat peste Stejerei, la Negomiru și Drăgotești. Am stat acolo 2 luni la învățătorul Vulceanu. N'am lucrat nimic. De la Vulceanu m'am dus la țăranul Recoceanu unde am stat o săptămână iar după aceea am fost trei săptămâni la Ioana Petrache. De la Dragotești am plecat spre Negomir la consilierul Bula (1 săptămână), iar pe urmă am plecat spre Bohorelu la țăranul Goga (1 săptămână). De acolo am plecat peste Cojmănești, Slivilești, Strâmptu la Borescu unde am stat 3–4 săptămâni. N'am lucrat niciodată. În Borescu am vorbit cu colonelul Negreanu despre război etc. (după Raportul jandarmului Kador se găsesc la Negreanu mai multe hărți speciale și o șea englezească). Cu Marica a fost de două ori împreună, odată la ea acasă și odată într'o casă izolată. Biletul pentru Simeon Sârbu a fost scris de bărbatul ei Ion. M'am numit Victor pentru că ea n'a putut să pronunțe numele meu de Umberto.

conf. cu orig.

Miculești, 25.VI.17 ss. Egenolff Sublct.

Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1072 vs.-1074.

31. **1917, Iunie 24, Petrești de Sus**:

24.6.17

Telegramă din Petrești

Către Comandantura de Etapă T.–Severin

Dumitru Popescu din Covrigi face parte din banda lui Victor Popescu. Să fie arestat și înaintat Judecătoriei în drept.

Comandamentul de Etapă din Petrești de Sus

Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1088 vs.

32. **1917, Iunie 25, Petrești de Sus**:

Comandantura de Etapă Petrești de Sus

25/6/1917

Prima declarație a lui Dumitru Popescu,
tatăl lui Victor Popescu - conducătorul bandei

Nu știu unde se află fiul meu Victor. În Ianuarie a fost acasă la soția sa în Valea cu Apă. Era rănit și a vrut să se restabilească. I'am spus să se ducă în spitalul german de la Târgu Jiu. A luat rămas bun spunând că pleacă la Târgu Jiu. S'a înapoiat tot în Ianuarie cu un căpitan rom<ân>. Au plecat amândoi la Târgu Jiu ca să se anunțe. De atunci nu l'am mai văzut. Dacă a fost mai târziu în Valea cu Apă nu știu. Fiul meu e nebun de când a fost rănit. În Ianuarie am anunțat Postul de Jandarmi din Fărcășești că fiul meu este acasă, însă când au venit jandarmii Victor era plecat la Târgu Jiu. În Mai spuneau copii că în pădurea Mehedinți sunt soldați care seamnă a fi ruși. Am raportat jandarmeriei care a raportat în toate părțile dar

n'a găsit nimic. Nu știu cine a dus mâncare bandei. Dacă sunt undeva arme ascunse nu știu. La retragerea Românilor au rămas multe arme și cartușe cari au fost pitulate la locuitori iar pe urmă rechiziționate de soldați germani și unguri.

ss. Sokol

Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1090 vs.

33. **1917, Iunie 25, [Turnu Severin]**:

Komandantura de Etapă 247

25 Iunie 1917

Komandanturei Districtului Mehedinți I

Am primit următoarea telegramă de la Komandamentul de Etapă Petrești: Popescu Ion din Strehaia face parte din Banda Popescu, să fie arestat și trimis arestat Komandanturei din T.–Severin. Astăzi va fi înaintat raportul.

Komandanturei îi este cunoscut că Ion Prunescu este un membru al bandei. El se află la bandă. Arestarea lui este imposibilă. Tatăl lui Prunescu, acuzat de înțelegere cu banda, este arestat încă din ziua de 17 Iunie.

ss.

Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1094 vs.

34. **1917, Iunie 26, Turnu Severin**:

T.-Severin, 27 Iunie 17

Judecătoria Komandanturei de Etapă 22

Adus cu santinela Nicolae Popescu, de 47 ani, orth., Învățător din Covrigi declară: Nepotul meu Victor Popescu a fost de Paști la mine. L'am întrebat de ce nu s'a prezentat nemților și nu se duce la apel. Mi'a spus că acuma e prea târziu. Mi'a spus că stă la femeia Floarea Ungureanu în Ursoaia și că pe drumul de la Ursoaia la Covrigi am întâlnit doi prizonieri italieni pe care îi adăpostește învățătorul Dumitru Gămulescu din Sura. Gămulescu a dispărut. Victor Popescu spunea că de la mine pleacă la socrul său din Craguești. Știu că trebuia să denunț pe Victor Popescu.

De fiul meu n'am mai auzit nimic de la 15 Mai 1917. A cerut atunci 100 lei că începea școala la Craiova și trebuia să plece. De la oameni din Negomiru am auzit că fiul meu este la bandă. Cred că a fost încântat de Ioan Prunescu. Conversația (din decl. lui Eftimie Cercel) a avut loc după 13 Mai iar nu în Martie. Nu am spus că amândoi poate să fie pe front. Victor Popescu a întrebat pe fiul meu dacă nu vrea să plece cu el pe front. A spus că are 100 de arme dintre care 4 arme militare. Armele ar fi îngropate în pădurea de la Ursoaia. În pădurea de la Grozești au îngropat Românii în fugă două mitraliere pe care vrea să le dezgroape. La apropierea trupelor române vrea să se desfășoare cu aceste arme spre front. Am încercat să'i schimb ideile, dar în zadar.

ss. N.D. Popescu

Nicolae Cărămidaru de 31 ani, ort., Plugar din Negomiru declară: Nici Victor Popescu, pe care nu'l cunosc, nici vreun membru al bandei n-[au] fost la mine și'au

primit rachiu. Într'una din zile au venit la Floarea Ungureanu 8 oameni dintre care unii au fost armați și au cerut de mâncare. Ea n'a avut îndeajuns pentru toți. După aceea s'au împărțit prin tot satul. Pe drumul spre lucru am întâlnit doi ruși care cerea rachiu și mâncare. Rusul mi-a arătat că este prizonier congediat. Avea o ștampilă pe mână și două degete de la o mână fracturate. În locuința mea nu au fost și așa nu le'am dat nimic de mâncare.

ss. Nicolae Cărămidariu

Maria Popescu de 58 de ani, căsătorită, din Fărcășești declară: fiul meu Victor Popescu a fost până doi 14 zile înainte de Crăciunul românesc acasă. Noi l'am povățuit să se prezinte autorităților ca și căpitanul său. El nu s'a prezentat și a plecat spunând că se duce la trupele române. Acum trei săptămâni a fost la soția sa, eu am aflat abia a doua zi de dimineață. Soldații unguri din Fărcășești au căutat adeseori, mai cu seamă noaptea, dar nu l'au găsit niciodată. De arme pitulate la Ursoaia n'a spus niciodată nimic. Câți bani a luat când a plecat nu știu. După omorul de la Trestioara am auzit că băiatul meu a format o bandă.

xxx

Semnătura Mariei Popescu

Elena Popescu, de 24 ani, orth., căsătorită din Fărcășești declară: soțul meu Victor Popescu a plecat de acasă mult timp înainte de Crăciun. În ziua de Sf. Constantin și Elena a venit la mine, a stat numai o oră spunând că'l așteaptă Ion Prunescu, Ion Popescu și un Rus, Vasile într'o grădină apropiată. Cu ei spunea că umblă prin păduri căci ca să se prezinte e prea târziu. Posedă o armă și un revolver. Iarna spunea că vrea ca să se strecoare spre trupele române. Și în Februarie când mă înapoiam de la tatăl meu din Fărcășești a fost pentru un scurt timp acasă. A venit cu un Soldat Nicolae Popescu care mai târziu s'ar fi predat autorităților. Dupe omorul de la Trestioara mi s'a povestit că bărbatul meu a fost văzut în apropiere de Dragotești cu mai mulți oameni. Altceva nu știu nimic. Înainte de Crăciun a plecat cu 500 de lei iar acum la urmă cu 20 lei.

ss. Elena V. Popescu

ss. Spiegel ss. Welter, ss. Weinwrk

Tălmaciu

Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1084 vs.-1085 vs.

35. **1917, Iunie 26, Petrești de Sus**:

26/6/17

Comandamentul de Etapă Petrești de Sus către
Judecătoria Komandanturei de Etapă 22 T.–Severin

Trimitem din Fărcășești persoane arestate în afacerea Victor Popescu și tovarășii:

1. Dumitru Popescu, tatăl conducătorului bandei (Victor Popescu)
2. Vasile Velican din Valea cu Apă
3. Constantin Naum, administrator din Peșteana de Sus

4. Constantin Podar, pândarul său din Peşteana de sus
5. Petre Vâlcean, primar din Bolboşi
6. Ion Braescu, notar din Bolboşi
7. Eftima George Gyiosyu din Bolboşi
8. Elena George Gyiosyu din Bolboşi

Principalul martor contra lui Naum, Părintele Roşoga din Bolboşi n'a putut fi audiat a doua oară ca să nu atragă atenţia locuitorilor şi ca să'şi strângă mai mult material pentru declaraţiune. Arestarea lui de formă este fixată pentru ziua de 26 a acestei luni. Constantin Naum neagă tot.

Petre Vâlcean, primar din Bolboşi, a declarat la 17/6 următoarele: în noaptea de 29/30 Mai am fost cu vite pe drum spre Peşteana de Sus. Abia la întoarcerea mea (30/5) am aflat că tot în aceiaşi noapte a fost ridicat de acasă părintele Aftanghel Toma. Am înaintat raport jandarmeriei din Raci. Nu ştiu pentru ce a fost ridicat de acasă călugărul. În ziua de 30/9 mi'a spus învăţătorul Ion Vlădulescu din Bolboşi că i'a povestit femeia Maria Giurican că la Bolboşi o să vie mai mulţi oameni armaţi care să tragă la răspundere pe mine, pe notar şi pe părinte fiincă ajutăm pe unguri şi le predăm vite. După Paşti a fost un străin în Bolboşi şi a întrebat pe Femeia Fica Ion Nevladu unde poate să găsească arme şi cartuşe. Ea a trimes atunci o fată la notarul Braescu. El ar fi căutat într'adevăr arme dar n'a găsit. Când am aflat despre aceasta am mustrat pe notar care se scuza că nu le'a dat arme. Audiat a doua oară la 24/6 adaugă: Notarul nu mi'a povestit ceva despre bandă. El este ca orice jandarm român tăcut şi rezervat. Mi'a spus numai că într'o zi au venit doi soldaţi români, îmbrăcaţi ţărăneşte la Bolboşi şi au căutat arme şi cartuşe. A fost Dumitru Popescu din Covrigi şi Ion Prunescu din Strehaia. Cele două surori Georgi Giosu, care au fost bătute de călugărul Toma, au plecat la sfârşitul lui Mai, într'o joi la Negomiru şi s'au înapoiat peste o săptămână. Călugărul nu mai era acasă. Nu ştiu dacă au chemat ele bandiţii.

Rog încă o dată să ţineţi cât mai secret declaraţiile martorilor acuzării, în special pe a părintelui Roşoga să o ţineţi cât se poate de confidenţial şi numai la mare trebuinţă să se spună la numele martorilor.

ss. Sokol
Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1090 f.v.

36. **[1917, Iunie 27], Ploieşti**:

Telegramă către
Judecătoria de Etapă T.–Severin

Rugăm a ne anunţa dacă prizonierul rom[ân] Ion M. Rosulescu născut la 3 sau 5.7. 1895 sau 1898 este amestecat în afacerea Sublt. Popescu. A fost prins aci şi arestat pentru spionaj. Fotografia lui se poate ridica de la Poliţia secretă din T.–Severin.

Poliţia secretă Ploeşti
Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1101 vs.

37. **1917, Iunie 28, Drăgotești**:

Proces Verbal

Tudor Constantinescu din Negomir, de 70 de ani declară: prezența soldaților Români armați în pădurile dintre Negomir și Ursoaia îi este cunoscută încă din Decembrie 1916. A și vorbit despre aceasta în mai multe rânduri cu primarul, notarul, preotul și învățătorul din sat. Primarul mi'a răspuns: ce vrei să intreprind contra acestor oameni, vrei să mă împuște? La sfârșitul lui Mai au venit trei armați la mine în curte și m'au întrebat dacă îi cunosc, le'am răspuns că nu. Atunci ei mi'au spus: te interesezi de noi, ce'ți pasă ție că suntem aici. Le'am spus atunci de ce umblă prin păduri și nu să anunță. De sărbătorile Paștelui au ținut o serbare în pădurea statului de la Ursoaia în casa Notarului, s'a tăiat un porc și s'a băut mult vin. Nu vrea să știe ce locuitori din Negomir au luat parte la aceia serbare, însă din vorbele lui se vede că au luat unii parte, iar pentru lămuriri să ne adresăm lui Nicolaie Borbean, vecinul Notarului din Negomiru. Primarul a spus sfatului sătesc că nu putem avea liniște până ce nu vom da pe față pe cei din bandă întru'cât crede că sunt hrăniți de oamenii din sat. Nicolae Borbean a răspuns atunci că a dat bandei un porc. După această consfătuire sătenii din Negomiru și Ursoaia au căutat banda și au prins 6 prisonieri fugiți pe care i'am predat Comandanturei.

Ilie Cârciumaru și Vasile I. Velican nu au luat parte la căutarea bandei. Cred că ei au vestit banda despre aceasta și au luat cu siguranță parte la serbarea din pădure. Știu că notarul Cojocaru a avut mult timp Ruși la el la lucru – ei au părăsit casa notarului fără nici un motiv.

ss. Constantinescu

28.VI.17

Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1096 vs.-1097.

38. **1917, Iunie 28, Drăgotești**:

Proces Verbal

Gheorghe Deconescu din Timișani, de 32 ani, soldat în Reg. 58 Inf. declară: n'a fost niciodată soldat ci numai vizitiu. N'a fost niciodată într'un lagăr de prizonieri. Nu știe nimic despre banda lui Victor Popescu. Posedă un bilet de Identitate eliberat de primarul din Fărcășești.

Vasile Brelujiu spune că Deconescu a fost soldat în același regiment cu el. Declară că a fost 2 ½ luni în lagărul de la Craiova de unde a fugit la începutul lui Aprilie.

După confruntare mărturisește Deconescu că a fost soldat în Reg. 58 Inf. Și că a fost 2 ½ luni în lagărul de la Craiova de unde a evadat.

Drăgotești, 28.VI.17 ss. Kohler

Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1098 f.v.

39. **1917, Iunie 28, Petreşti de Sus**:

Komandamentul de Etapă

Petreşti de Sus

28/6/917

Declaraţiile proprietarului din Valea cu Apă

Am auzit că Victor Popescu este în apropiere de Valea cu Apă sau Negomiru. Mâncarea le'a fost dusă de păstori.

Popescu poartă costum ţărănesc şi şi'a tuns barba.

Despre un manifest al Căpitanului Popovici nu ştiu nimic.

ss. Sokol

Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1107.

40. **[1917, Iunie f. zi], Turnu Severin**:

Telegramă

No. 359 T.-Severin, 10,30 a.m.

către Comandantura Broşteni

I. Popescu din Covrigi, fiul învăţătorului Popescu, care face parte din banda Victor Popescu, este acasă.

Petre Cioclei, membru al bandei este în Miculeşti sau în Broşteni. Soţia primarului din Broşteni poate să dea informaţiuni.

Rugăm a le aresta îndată şi a le trimite aici.

Poliţia secretă din T.-Severin

Ibidem, f. 1069.

41. **1917, Iulie 01, Turnu Severin**:

T.-Severin, 1.VII.1917

Comandantura Districtului Mehedinţi către
Komandantura T. Severin

[...][27].

Din cercetările întreprinse până acum în afacerea Victor Popescu se constată că Victor Popescu a venit să formeze o bandă cu care în caz de se retrage armatele puterilor centrale să le atace şi de la spate. Pentru acest scop a strâns arme şi partizani în judeţele Gorj şi Mehedinţi. Centrele mişcărei au fost: Valea cu Apă, Fărcăşeşti, Raci, Bolboşi, Borescu, Grozeşti, Menţu din Dos, Covrigi, Strămptu, Trestioara, Negomiru-Ursoaia, Drăgoteşti, Horăşti. La 10 Iunie au fost herografiate 100 de manifeste către Primari, Ţărani şi Soldaţi. Nu s'au putut stabili câte au fost împărţite.

Declaraţiile asupra numărului membrilor bandei sunt diferite. O scrisoare a unui membru al bandei vorbeşte de 5 ofiţeri, 2 plutonieri, 23 de sergenţi şi 152 de oameni. Victor Popescu s'ar fi lăudat că poate să armeze 100 de oameni. N'a fost însă niciodată strâns un aşa mare număr. Au fost cel mult 15–20 de oameni, 2 mitraliere au fost văzute de martori şi fi îngropate în jurul Bolboşi-Raci (dupe jurn. unui membru al bandei care a fost împuşcat).

[27] Ad. marginal. stânga: „Confidenţial".

Au atacat persoane militare odată la 9 Iunie lângă Trestioara (au omorât un soldat ungur și au rănit alți doi) și odată la 11 iunie lângă Negomiru (au atacat o patrulă de ulani). Dupe însemnările unui membru al bandei care a fost împușcat, au luat parte la un al doilea atac murind patru rebeli.

Banda care avea întodeauna pe Victor Popescu ca conducător prin măsuri militare a fost gonită spre nord. La 17 Iunie a fost înconjurată de țărani ai comunelor Runcurelu, Miculești, Ploștina și Roșiuța au scăpat însă fiind anunțați.

În noaptea 21/22 Iunie au fost însă împușcați de un plutonier de vânători, nedespărțiții tovarăși ai lui Victor Popescu, Ion Popescu, fiul învățătorului din Covrigi și Ion Prunescu din Strehaia, ceilalți 1–2 oameni au scăpat în întuneric.

Ar fi bine să se aducă la cunoștință locuitorilor, și în special Sub Prefecților și Primarilor pedepsele ce le primesc pentru asemenea fapte.

Totodată înaintăm Komandanturei:

1. Lista unor persoane suspecte spre supraveghere.
2. O copie a părței a doua a manifestului, lui Victor Popescu spre cercetare dacă a fost introdus și în alte comune.

ss. v. Knaezer

Lista persoanelor suspecte

A. Cismărescu din Streahaia
D-ra Rica Bărbulescu din T.–Severin
Popovici din Ciovârnășani
Învățătorul din Samarinești
Preotul Balica din Samarinești
Sublt. Cioclor din Lupoaia
Gheorghe Bunoriu din Broșteni (Comănești)
Sava D. Vulceanu din Strâmptu
Sava Gh. Vulceanu din Strâmptu
Ștefan Brebenaru din Menți din Dos
Preotul Ion Lupulescu din Drăgotești
Maria Trandafir din Borescu
Colonel Negreanu din Borescu
Marița N. Bacalea din Raci
Gh. Lăzărescu ajut. de prim. din Bolboși
Iancu și Stancu Croitoru din Grozești
Petre Cioclei din Brădetu, fugit în Gorj
N. Lupulescu din Târgu Jiu
Fetele Preotului Negrescu din Romanești
Familia Diaconescu din Craiova
și următoarele persoane a căror locuință este necunoscută:
G. Racean –
Paracios } apropiere Bolboși–Grozești

G. Vadulescu
I. Giumanca
Ion Dolana
I. Vadulescu
T. Ungureanu } a

propiere Negomiru–Bolboși

Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1105-1107.

42. **1917, Iulie 03, f. loc.**:

3 Iulie 1917

Batl. 34 de Inf. către

Judecătoria Komandanturei 22 T.–Severin

Alăturat vă înaintăm două arme și un sac (conține mai multe lucruri) care au fost găsite asupra lui Ion Popescu și Ion Prunescu împușcați la Rogojelu.

ss. Ulrich

Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1108.

43. **1917, Iulie 11, Turnu Severin**:

Închisoarea II/T.-Severin, 11/7/17

Raport

Românii cari au fost condamnați la moarte [în afacerea Victor Popescu] au predat următoarele lucruri:

1. Cojocaru 1 Portemonaie[28] (însemnat cu No. 1) și Lei 26,50
2. Stancu Croitoru un Bilet d[e] I[dentitate] (însemnat cu No. 2) și Lei 10,50
3. Giumanca (însemnat cu No. 3) și Lei 13
4. Ion Norocea (însemnat cu No. 4) 2 Coroane și 1 L și 50 b și Lei 3,10
5. Nicolae Popescu 1 ceas cu lanț, 2 pachete tutun, 1 notes, 2 bonuri, 1 portofoliu (însemnat cu No. 5) și Lei 35
6. Petre Vâlceanu 1 pachet tutun, 1 tabacheră (însemnat cu No. 6) și Lei 7,50
7. Nicolae Marcu 1 ceas (negru), 1 bilet (însemnat cu No. 7) și Lei 10
8. Ion Braiescu 1 pachet tutun, 1 tabacheră (însemnat cu No. 8) și Lei 10,90
9. Tudor Ungureanu 1 Portemonaie (însemnat cu No. 9) și Lei 6
10. Mihalache Cernăianu 1 portemonaie, 1 ceas cu lanț, 1 baston și Lei 44,95

Suma Lei 167,50 și 8 Pachete

Mihalache Cernăianu a declarat că la femeia Stanca Jorco Ana are două bonuri pentru suma de Lei 440, despre care nu știe familia sa nimic. Roagă Comandantura să dea familiei banii. Femeia aceasta l'a îngrijit cu mâncare în tot timpul arestărei.

ss. Indescifrabil

Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1116 vs.

[28] Așa în orig., porte-monnaie (portmoneu, n.n).

44. **1917, Iulie 14, Turnu Severin**:

T.–Severin, 14 Iulie 1917

Au fost condamnați: 654 – Vasile Gh. Popescu 15 ani muncă silnică; 697 – Marița Giurcan 2 ani muncă silnică; 708 – Floarea Ungureanu 1 an închisoare; 677 – Ion Calu 1 ½ ani închisoare; 794 – Ion Văduvescu 3 ani închisoare; 795 – Iancu Croitoru 3 ani închisoare; 792 – Sofia Vladu 5 ani muncă silnică; 752 – Constantin Popescu 3 ani muncă silnică.

Înaintați lagărului de prizonieri: 672 – Giacomo Gregor; 673 – Giuseppe Dambrosio; 674 – Giuseppe Chocios; 696 – Mihail Trancan; 705 – Giuseppe Divaroni; 734 – Iesuardo Tresimone; 735 – Nicola Searneti; 744 - Norio Umberto; 746 – Iacob Ivanovici Beriosco; 747 – Ion Lazăr; 748 – Mihail Roseti; 767 – Gheorghe Deconescu; 768 – Vasile Brăiloiu; 785 – Grigore Bocăneț; 733 – Gheorghe Popescu; 652 – Trofin Choloff; 633 – Vasile Klicoff; 318 – Carp (?) Indescifrabil; 813 – Petre (?) Indescifrabil; 814 – Casmar Rincoff.

Înaintați biroului de anunțare: [...][29] Matei G. Dumitru; 723 – Gheorghe Spatariu; 724 – Ilie Cârciumaru; 725 – Vasile Velican; 726 – Nicolae Curelea; 727 – Dumitru Antronic.

3 luni muncă silită: 728 – Ion Bădulescu.

Înaintat Judecătoriei civile rom.: 682 – Damian Mezinka.

Eliberați: 809 – Niță Anghelescu; 810 – Alexu Firoi; 811 – Mitrofan Bujor.

Prizonieri italieni: Giacomo Gregor [și] Giuseppe Chocios au fost primiți astăzi în lagărul de prizonieri.

T.-Severin, 14 Iulie 1917
ss. Indescifrabil
Traducătoare, Hedwig Kirchner

Ibidem, f. 1110 f.v.

45. **1917, Septembrie 15, Turnu Severin**:

Komandatura de Etapă 22

Încunoștiințare

Prin sentința Tribunalului al Comandaturei de Etapă din 10 Septembrie 1917, au fost condamnați la moarte prizonieri de război italieni:

Alfredo Pellegrini și Dominico Prade

din cauză că după fuga lor s'au asociat cu Banda lui Victor Popescu și că la 9 iunie cr. au luat parte ca complici la omorârea unui soldat austriac la Trestioara.

Această sentință a fost confirmată de mine în ziua de 12 Septembrie 1917.

Executarea s'a făcut azi.

T.–Severin, 15 Sept. 1917 — von Kusenberg
Comandant de Etapă

[29] Lipsă nr.

[Etappen] Kommandantur 22

Bekanntmachung

Durch Urteil des Feldgerichts der Etappen–Kommandantur vom 10. September 1917 sind die kriegsgefangenen Italiener:

Alfredo Pellegrini und Dominico Prade

zuin Tode veruilteilt svorden, weil sie sich nachr ihrer Flucht der Bande des Victor Popescu angeschlossen habem und am 9. Juni ds. J. Bei der Ermordung eines k.u.k Landsturmmannes in Trestioara beteiligt gewesen sind.

Dieses Urteil ist am 12. September 1917 von mir bestätigt worden.

Die Vollstrekung ist heute erfolgt.

Turn–Severin den 15 Sep. 1917 von Kusenberg

Rittmeiste und Etappenkommandant

Ibidem, f. 905-906.